

Constantí Stefanescu i Bonet, *Butterfly Monitoring Scheme*, Museu de Granollers de Ciències Natural

Els bioindicadors: les papallones al Vallès.

El coneixement dels animals invertebrats al nostre país (inclosa la plana del Vallès) és molt més fragmentari que amb els grups de vertebrats. Aquest fet és greu quan hom vol fer una valoració de la biodiversitat dels nostres ecosistemes. Els invertebrats aporten el gruix principal en nombre d'espècies. Una excepció en són les papallones diürnes o ropalòcers: des de començaments del segle passat hi ha nombrosos estudis faunístics i, recentment, han estat seleccionades com a grup model en un programa de monitoreig a gran escala, l'anomenat Catalan Butterfly Monitoring Scheme (CBMS).

Un nombre important d'estacions del CBMS són a la plana vallesana: això permet recopilar informació de la riquesa d'aquests punts de mostreig i de les tendències poblacionals de les espècies. En els darrers cinc anys s'ha iniciat l'elaboració d'un atlas dels ropalòcers del Montseny i de la plana vallesana circumdant. Hi ha dades molt detallades sobre la distribució espacial d'aquest grup. L'interès rau en el fet que les papallones diürnes es consideren un bon grup bioindicador de la resta d'invertebrats terrestres. La greu regressió que pateixen a Europa, diverses característiques de la seva ecologia (mobilitat reduïda, forta especialització alimentària, posició clau com a connectors entre el primer i tercer nivells tròfics), i la facilitat per a la monitorització de les seves poblacions les han convertides en un grup ideal per relacionar la gestió dels hàbitats amb la resposta dels ecosistemes.

Les dades del CBMS de la plana vallesana i les serralades que l'encerclen han estat analitzades parcialment (Calderón, 2007). El patró de riquesa (disminució des del sector nord-est fins la zona central i sud) és l'esperable d'acord amb els estudis que apunten el clima com el principal factor determinant del nombre d'espècies. Així mateix, l'efecte altament negatiu de l'ocupació urbanística sobre les comunitats de papallones comporta una disminució evident en la riquesa específica i una creixent importància de les espècies generalistes i més mòbils. Cal destacar que a gairebé tots els punts estudiats a la plana vallesana hi persisteixen una sèrie d'elements considerats d'interès comunitari (SPECs), i que en algunes localitats amb bosc de ribera ben constituït s'hi detecten elements dels ambients montans que assoleixen aquí el seu límit meridional.

Una anàlisi molt més general de les dades del CBMS permet establir tendències en una sèrie d'indicadors d'hàbitats, que possiblement es relacionen amb canvis en els usos del sòl a la plana. Les espècies indicadores de l'àmbit forestal i, en menor mesura, dels matollars, han augmentat. Les pròpies dels ambients agrícoles i, sobretot, dels prats, han disminuït. Aquest fet alerta sobre el deteriorament dels espais oberts i sobre la necessitat d'adoptar mesures de gestió per evitar una progressiva pèrdua de l'alta diversitat que alberguen.